

Yogesh Haribhau Kulkarni • You

Al Advisor (Helping organizations in their Al journeys) | PhD (Geometric Modeling) | Tech Colum...

Wish to share today's article from my weekly column "तिसरा मेंदू" (Third Brain) titled "मी करोडपती झालो तर ... (If I become crore-pati [~~~a millionaire])" which has been published in the Marathi newspaper, Sakal! (pic below) 🔊

I'm thankful to Sakal Media Group for providing a platform to share these important insights with our local community.

Any comments? I'd love to hear your thoughts! 🤛 👥

Sakal Media Group Abhijit Pawar Samrat Phadnis Niranjan Agashe

#mentalmodels #thoughtexperiment

डॉ. योगेश हरिभाऊ कुलकर्णी

च्या संयुक्त अस्य अमिराती (पूर्ड) संदर्भातील एक बातार्ग केवळ प्रासतालया घनिक बर्गाचेच नव्हे, तर उच्च मध्यमवर्गाचेल लक्ष तेषुर पेत आहे. 'पूर्ड ने प्रतिष्ठेचा पोल्डन व्हिसा' अवच्या २३ लक्ष स्पर्यात देख्याची घोषणा केली. ल्याबारे तुम्सी तेथे तहस्यात वास्तव्य करून नागरी तर्पाचीचा लग्न पेक शकता. व्यापूर्वी या विस्तामार्थी काही करेडी रूपयांची गृतवण्या आवस्यक होती. त्यामुळे भारतातील अनेक उच्चवरफा गृंटातील व्यक्ती याकडे आकर्षित होत आहेत. या आकर्षणांचे सर्वात महत्यांचे करण महणवे व्हार्डमध्ये व्यक्तिगात प्रापिकर ताही. यण बदल्यात मिळतात जागतिक हजीवच्या सुविचा.

भारतात जे नागरिक प्रामाणिकराणे प्राप्तिकर भरतात, त्यांना काथ मिळते? अनेकदा मोडकटीस आलेली साविजिक यंद्रणा, स्रत्यांवरील खडें, आणि आरोप्याच्या सुविधांना अभाव अस वाट्यप्यांने कारण स्लाजे, भारतात अप्रत्यक्ष कर वरी सर्वांना लाणू होत असला, तरी प्रत्यक्ष वैयक्तिक प्राप्तिकर केवळ २-३ टक्के लोकच भरतात उत्तरेले बेरेच लोक खरेच गरांच असल्याने करमुक्त मयदित येतात, तर कारों क्यों उत्पन्न अधिक असले, तरी त्यांच्या व्यवसायमुळे उत्पन्न अधिक असले, तरी त्यांच्या व्यवसायमुळे

मी 'करोडपती' झालो तर ..

त्यांना 'सरसकट' पणे थेट प्रातिकरभरावा लागत नाही. मग प्रक्त उमा राहतो की, या मोजक्या करदात्यांनीय बाकीच्यांचा भार वाहायचा का? या विचारांतून एक साइसी करूपना निर्माण होते की, भारतानेही जर 'यूपई प्रमाणे प्रातिकर बंद केला, तर काय होईल? अर्थव्यवस्था कोसळेल का? की लोक त्यांचे वाचलेले पैसे व्यवसायांत गुंतवतील, जासत खर्च करतील आणि त्या वाइलेल्या व्यवहार्तामधून मिळणाऱ्या अप्रत्यक्ष कर्रामधून सरकारला जास्त महसूक पिळेल? यांचे उत्तर आपणा ही योजना प्रस्त्यक्ष कर्रामधून सरकारला जास्त महसूक पायांचा आप्रत्यक्ष कर्रामधून सरकारला जास्त महसूक पायांचा अप्रत्यक्ष कर्रामधून सरकारला जास्त्र महसूक पायांचा अप्रत्यक्ष कर्रामधून सरकारला जास्त्र महसूक पायांचा अप्रत्यक्ष कर्रामधून सरकारला जास्त्र महसूक्ष प्रात्यक्ष अप्रत्यक्ष व्यवस्थान क्षाण्याआर्थी 'विचारप्रयोगांच्या' मनःप्रारूपाहरूपाहोर रोष्ट्र इतकती.

विचारप्रयोग म्हणजे एखाद्या कल्पनेका वास्तवात अंगरुता न आणता, मनातच त्या कल्पनेचे परिणाम, शक्यता आणि थोके तपासणे. हे जण् कल्पनाशक्तीच्या साहाय्याने प्रेतलेलं वैचारिक स्त्रीतरूप (सिम्युलेशन) आते. यात 'जर असं झालं, तर काथ ?' असे प्रस्न विचारून निर्णयं घेण्याची स्पष्टता वाढबली जाते. हे विचारचित्र म्हणजे फक्त तात्त्विक चर्चा नाही, तर ते एक प्रभावी विचारसाधन आहे. यासाळी प्रयोगशाळा, नियी, किंवा सरकारची परवानगी लगात नाही, तर लगातो तो केवळ कल्पकतेचा उपयोग, धोड तर्कशास आणि विचारांचे धाइस. विचारप्रयोगांचा वापर प्राचीन काळग्यासन आहे. बहुद्दारप्यक उर्याचवात क्रमा योक्कारच्या आणि राजा जनक यांच्यात आत्म्याच्या स्वरूपावावत संवाद आहे, तोहो प्रत्यक्ष अनुभव न घेता, केवळ वैचारिक कल्पनांमधून. आजही, केव्हा न्यायाल्य एखाद्या कायद्याच्या संभाव्य दुरुपरोगावावत चिंता व्यक्त करतं, तेव्हा ते या कल्पनाचा गैरवापर झाला, तर काय?' असा विचारप्रयोग करतं. वास्तवात काही चळलं नसतानाही, फनतः कल्पनेतृत सर्व शक्यता तपासून पाहणं केळं जातं.

आपल्याला वाटेल की विचारप्रयोग हे कैनळ विचारवंत किंवा वैज्ञानिक करतात, रण तसे नाही. ते आपल्या रोजच्या आयुष्यातहा रुपरलेले असतात. एक पिता आपल्या मुलीला परदेशात शिक्षणासाठी गटवायच की नाही, हे ट्रावताना विचार करतो की, "ती यशस्वी झाली तर? अपयशी झाली तर? मी तिला यांचवलं आणि ती दुःखी झाली तर?" या प्रक्रियेत्न तो निर्णय घेण्यास तयार होतो. धोनी, एखाद्या वर्ल्ड कप्त सामन्यात फलंदाजीच्या क्रमवारीत स्वतःत्ला वर पाठवायचं का, हे टर्जपा, विरोधकांची मनःस्थिती हे सगळं काही क्षणात तपासती, फायदे-तोटे मोजती आणि मग त्वारित निर्णय घेतो. हाच विचारप्रयोग. एका पुण्यातील उद्योजकाने दुसन्या शहरात विस्तार करताना, विचार केला की, ''जर विदरण यंगणा फरसली, तर काय? पण जर यशस्वी झाली, तर?' रोन्सी बाजूंचा तीलनिक अध्यास करून मगच तो पुढर्च पाऊल यकतो.

काही अर्थतज्ज्ञ 'युनिव्हर्सल बेसिक इन्कम' लागू करण्याची शिफारस करतात. यात प्रत्येक नागरिकाला, त्यांच्या उत्पन्नाची पातळी काहीही असो, सरकारकडून ठराविक रक्कम नियमितपणे दिली जाते. इथे विचारप्रयोग असा असतो की, 'जर प्रत्येक भारतीयाला दहा हजार रु. दरमहा दिले, तर लोक त्यातील किती साठवतील, किती खर्च करतील? त्या खर्चामुळे महागाई वाढेल का?" या प्रश्नांची उत्तरं शोधण्यासाठी सांख्यिकीचा वापर करून विचारप्रयोग सुरू होतात. विश्लेषणानंतर अशा योजना आणल्या जातात. विचारप्रयोग महत्त्वाचे का? आपण अनेकदा काहीतरी विघडल्यानंतरच दुरुस्ती करतो. विचारप्रयोग उलट सांगतात की, आधीच कल्पनांमध्ये सर्व 'क्रॅश टेस्ट करा, जेणेकरून वास्तवात धक्का बसणार नाही महत्त्वाचे म्हणजे, केवळ नुकसान टाळण्यासाठीच विचारप्रयोग करायचे असं नाही वरं का, तर सुखद शक्यतांचाही विचार करता येतो. उदाहरणार्थ, करोडपती झालो तर..."